

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ

Οι σύγχρονες οικογένειες Χαλεβελάκη ή Χαλιβελάκη είχαν ως γενάρχες τρία αδέλφια: τον Κωνσταντίνο, τον Γεώργιο και τον Σπύρο, το γένος Γεωργιακάκη, από το χωριό Κουστογέρακο Σελίνου στον νομό Χανίων, οι οποίοι έφυγαν από το χωριό τους ύστερα από φόνο Τούρκων αξιωματούχου που είχε βιάσει την αδελφή τους. Άμεσα κινήθηκαν ανατολικά στους πρόποδες των Λευκών Ορέων και ύστερα από «ψάξιμο» επέλεξαν να εγκατασταθούν στο χωριό μας (Δρακόνα) το 1786. Για ευνόητους λόγους άλλαξαν το όνομα σε Χαλεβελάκη. Ενδεχομένως το δνομα αυτό ετυμολογικά να προέκυψε από το ρήμα «χαλεύω» που σημαίνει «ψάχνω». Το δνομα Χαλιβελάκης εμφανίστηκε και επικράτησε μεταγενέστερα, ως περισσότερο εύηχο, και υιοθετήθηκε κυρίως από τους απογόνους του Γεωργίου και του Σπύρου.

Ο παππούς μου από τον πατέρα, Ιωάννης, μετανάστευσε το 1912 στις Η.Π.Α. αφήνοντας πίσω τη γιαγιά μου Μαρία με τον πατέρα μου Μανόλη (1912) και τις μεγαλύτερες αδελφές του Στέλλα και Καλλιόπη. Δυστυχώς πολύ γρήγορα έχασε τη ζωή του σε ορυχείο (πιθανόν στο Σικάγο).

Στη συνέχεια η γιαγιά Μαρία, το γένος Σφηνιά (ρίζες Σφακιανές), σε δόλους μάνας και πατέρα, σήκωσε όλα τα βάρη της οικογένειας. Ακόμη και σε προχωρημένη ηλικία εργαζόταν σκληρά. Ήταν ακούραστη, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα υγείας. Στα δύσκολα παρέμενε ψύχραιμη, χωρίς φόβο και πανικό. Αγνοούσε τις επιδρομές των Γερμανών αλλά ακόμη και της χωροφυλακής και των ανταρτών στον Εμφύλιο. Ποτέ δεν εγκατέλειψε το πτωχικό της κρεβάτι για να κρυφτεί. Στον εκτοπισμό κατάφερε να παραμείνει μόνη της στο χωριό (βλ. Δεύτερο κεφάλαιο). Αγράμματη αλλά με υψηλή νοημοσύνη, έλυνε από μνήμης τα πιο δύσκολα πρακτικά προβλήματα. Σε στιγμές χαλάρωσης ήταν πολύ στοργική γιαγιά και φανταστική στη διήγηση ιστορικών γεγονότων. Πέθανε σε προχωρημένη ηλικία, το 1974, ενώ βρισκόμονταν στην Αγγλία για μετεκπαίδευση. Δεν συμπαθούσε τον φωτογραφικό φακό και δυστυχώς απουσιάζει από όλες τις οικογενειακές φωτογραφίες.

Εικ. 1.1 Οικογενειακή φωτογραφία το 1952. Είμαι ο πρώτος από τα δεξιά.

Ο πατέρας μου το 1936 παντρεύτηκε τη μητέρα μου Μαρία, το γένος Μυλωνάκη, επίσης από τη Δρακόνα, και απέκτησαν επτά παιδιά (Εικ. 1.1)* που είναι με σειρά ηλικίας τα εξής:

- Χαρίκλεια (1936) – σύζυγος Περικλής Μπριτζολάκης – τέκνα: Μαρία-Γεώργιος
- Ιωάννης (1938) – σύζυγος Αικατερίνη Γιατρά – τέκνο: Μανόλης
- Γεώργιος (1940) – σύζυγος Χριστοδούλια Γρίβα – τέκνα: Μαρία-Κυριακή
- Μαθαίος (1942) – σύζυγος Αικατερίνη Δημοτάκη – τέκνα: Μαρία-Μανόλης
- Γεωργία (1946) – σύζυγος Παναγιώτης Πατσατζής (έφυγε από τη ζωή πρόσωρα: ευγενικός, αθόρυβος, εργατικός και θαυμάσιος οικογενειάρχης) – τέκνα: Μαρία-Κωνσταντίνα
- Ειρήνη (1948) – σύζυγος Δημήτριος Πασπαράκης – τέκνα: Μαρία-Βασιλική
- Μιχάλης (1951) – σύζυγος Αικατερίνη Ιγγλεζάκη – τέκνο: Μαρία

1 Γενικώς το σχετικό φωτογραφικό υλικό παρατίθεται στο τέλος του αντίστοιχου κεφαλαίου. Σε ειδικές περιπτώσεις επιλέγεται η παράθεση ορισμένων εικόνων εντός των κεφαλαίων.

Ο πατέρας: Ο πατέρας μου, αν και με μόδφωση/ εκπαίδευση μόλις λίγων τάξεων του δημοτικού, ήταν πολύπλευρη και δυναμική προσωπικότητα και του οφείλω ιδιαίτερη αναφορά. Σωματικά ήταν ψηλός, αθλητικός, ευθυτενής με μεγάλη αντοχή στα χέρια και στο περπάτημα. Η έννοια της κούρασης του ήταν άγνωστη και δταν περπατούσαμε μαζί, σε ιδιαίτερα ανηφορικά μονοπάτια προς τα Λευκά Όρη, εξαφανιζόταν πολύ γρήγορα από το οπτικό μου πεδίο επιταχύνοντας το βάδισμά του. Ήταν στοργικός πατέρας, εξαιρετικά φιλόξενος, έντιμος, αξιοπρεπής, προκομμένος, εύστροφος αλλά και ευέξαπτος και εκρηκτικός όταν κάτι τον ενοχλούσε ή όταν ασφυκτιούσε από τα βάσανα της ζωής.

Παιδί ορφανό, ο πατέρας αναγκάστηκε να ριχτεί από πολύ μικρή ηλικία στη βιοπάλη και να υποβληθεί σε οκληρές δοκιμασίες, αγωνιζόμενος να ξεπεράσει τη φτώχεια του, πράγμα που κατάφερε. Είχε θάρρος, έπαιρνε άμεσα αποφάσεις και χωρίς δισταγμό τις υλοποιούσε. Ήταν κυνηγός άπιαστος και γνώριζε όσο κανένας άλλος τα Λευκά Όρη, που τα περπατούσε χρόνια ολόκληρα, νυχτερινές χωρίς φεγγάρι, σαν άλλος Διγενής. Είχε μεγάλες σωματικές και ψυχικές δυνάμεις και ήταν αποφασισμένος να αγωνιστεί με κάθε τρόπο για να μη λείψει τίποτα στην πολυμελή οικογένειά μας. Για τον οκοπό αυτό εκμεταλλεύσταν τις ευκαιρίες της στιγμής και ήταν έτοιμος για κάθε δουλειά: γεωργός, κτηνοτρόφος, κυνηγός, κηπουρός, υλοτόμος, πριονιστής, έμπορος και επανειλημμένα πρόσεδρος της κοινότητας. Διασκέδαζε με το οιζύτικο τραγούδι στις κοινωνικές εκδηλώσεις και λιγότερο με τον χορό. Πριν τον γάμο του είχε έναν σοβαρό τραυματισμό σε ατύχημα αλλά και αργότερα στη δεκαετία του 1950 μια σοβαρή περιπέτεια, ενώ κυνηγούσε στα Λευκά Όρη.

Η δεινότητα του πατέρα στο σημάδι με κυνηγετικά αλλά και πολεμικά όπλα φαίνεται από το εξής περιστατικό: ομάδα καλεσμένων σε γάμο είχαν στοιχηματίσει σε στόχο μακρινής απόστασης, στο βεληνεκές πολεμικού όπλου. Ο πατέρας, βλέποντας τις συνεχείς αστοχίες, ξήτησε από την ομάδα να δοκιμάσει και αυτός μόνο μία φορά, και αν αστοχήσει να τον πυροβολήσουν.

Ήταν περίοδος εμφυλίου πολέμου, η ομάδα αποτελείτο από αριστερούς και με δεδομένο ότι ο πατέρας άνηκε στο αντίθετο «στρατόπεδο» αυτή θα ήταν ίσως μια ευκαιρία να απαλλαγούν από έναν αντίπαλο.

Έτοι λοιπόν, συμφώνησαν και εκείνος γονάτισε και στόχευσε. Οι παριστάμενοι είδαν τον στόχο (επίπεδη πέτρα – πλάκα απαστράπτουσα στο φως του ήλιου) να θρυμματίζεται και να διασκορπίζεται στον αέρα. Όλοι τότε εξέφρασαν την έκπληξη και τον θαυμασμό τους προς τον πατέρα. Είμαι βέβαιος ότι αν συμμετείχε στο Ολυμπιακό άθλημα της σκοποβολής, θα κέρδιζε μετάλλιο.

Στη διάρκεια του πολέμου δεν του δόθηκε η ευκαιρία να πολεμήσει στα αλβανικά βουνά και να δείξει τις σκοπευτικές του ικανότητες, γιατί είχε ήδη τότε τρία παιδιά και δεν στρατεύτηκε από τους πρώτους. Όταν επιστράτευθηκε βρέθηκε στην Κόρινθο, αλλά τότε το μέτωπο είχε ήδη «σπάσει», με κυρίαρχους πλέον τους Γερμανούς.

Κατά την επιστροφή του μαζί με άλλους στρατιώτες στο Καστέλι Κισσάμου, το καΐκι που τους μετέφερε εντοπίστηκε από γερμανικό αναγνωριστικό αεροπλάνο. Ο πατέρας, όταν είδε ότι υπήρχε πολυβόλο στο καΐκι, δεν δίστασε να το χρησιμοποιήσει και να αποτρέψει βέβαιη βύθιση του καΐκιού από τις βολές του αεροπλάνου. Μετά από πολλή ταλαιπωρία αποβιβάστηκαν στο Καστέλι Κισσάμου, στα Χανιά. Κινδύνευσαν να ποδοπατηθούν από τον κόσμο που είχε συρρεύσει και ρωτούσαν για τους δικούς τους. Τότε συνέβη και το τραγικό γεγονός της δολοφονίας του Στρατηγού Γ. Παπαστεργίου από την Καρδίτσα, που ήταν διοικητής της V Μεραρχίας Πεζικού Κρήτης, από συγγενή στρατιώτη που είχε σκοτωθεί στο μέτωπο. Ο στρατηγός, που είχε ήδη αντικατασταθεί, αποβιβάζοταν από ένα πλεούμενο στις 29/4/1941, μετά την οριστική κατάρρευση του μετώπου στην Πίνδο, όταν τον πυροβόλησαν λέγοντάς του: «Στρατηγέ, πού είναι τα παιδιά μας;». Του είχαν αποδοθεί διάφορες κατηγορίες που στη συνέχεια δεν επαληθεύθηκαν.

Στην αντίσταση κατά των Γερμανών, ο πατέρας συμμετείχε ενεργά και τιμήθηκε από τις Ελληνικές και τις Συμμαχικές Δυνάμεις (βλ. σχετικά Πιστοποιητικά) (Εικ. 1.3). Ειδικότερα έκρυψε και φρόντισε για τη διατροφή τριών, για πολύ καιρό καταζητούμενων από τους Γερμανούς, δύο Νεοζηλανδών και ενός Ιταλού, καθώς και ενός κατατρεγμένου Κύπριου, του Φώτη Συμεών, τον οποίο και συνάντησα κατά τη διάρκεια της μετεκπαίδευσής μου στην Αγγλία (βλ. Έβδομο κεφάλαιο). Οι κίνδυνοι για την οικογένειά μας ήταν μεγάλοι. Οι τρεις ξένοι έδωσαν δροκο τιμής στον πατέρα ότι θα ανταπέδιδαν την προσφορά του όταν θα τελείωνε ο πόλεμος και θα επέστρεφαν στις πατρίδες τους. Όμως,

δυστυχώς, δεν έδωσαν σημεία ζωής και τα στοιχεία τους τά κατέστρεψε η μητέρα μου, φοβούμενη το ενδεχόμενο να πέσουν στα χέρια των Γερμανών σε κάποια έρευνα.

Στον Εμφύλιο δεν γύρισε τα όπλα του κατά των Ελλήνων, συγχωριανών ή μη. Ήταν ιδεολογικά κατά του συστήματος του κομμουνισμού αλλά όχι κατά των ανθρώπων που πίστευαν ή πολέμησαν γι' αυτόν. Θεωρούσε ότι οι άνθρωποι αυτοί είχαν παραπλανηθεί από υπερβολικές υποσχέσεις και γρήγορα θα αντιλαμβάνονταν το λάθος τους.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 είχε ενσκήψει βαρύς χειμώνας, με πολύ μεγάλη πτώση της θερμοκρασίας. Ο πατέρας εκτίμησε ότι οι συνθήκες δημιουργούσαν πολύ καλές προϋποθέσεις για κυνήγι λαγού, πολύτιμο έσοδο για τη διαβίωση της οικογένειας. Ένας συγχωριανός μας, φίλος και συνεργάτης του στο κυνήγι, άλλαξε γνώμη και συνέστησε στον πατέρα να κάνει το ίδιο, εξαιτίας του πολύ άγριου καιρού. Όμως, ο πατέρας που του άρεσε η δράση ακόμη και με κίνδυνο δεν δίστασε ούτε στιγμή και παρά τις παρακλήσεις της μητέρας (να σημειωθεί η αυξημένη διαίσθησή της στο επερχόμενο κακό), έφυγε ξημερώματα, ημέρα Τρίτη. Συνήθως επέστρεφε αργά το βράδυ της ίδιας ημέρας, σίμως αυτήν τη φορά δεν είχε φανεί, αλλά ούτε και την επόμενη μέρα, ενώ η έντονη κακοκαιρία συνεχίζοταν. Η αγωνία όλων μας, ιδιαίτερα της μάνας μας, κλιμακώθηκε. Πήγαμε στο γειτονικό χωριό Γερο-Λάκκο, για να προσπαθήσουμε να έχουμε μια επικοινωνία, μέσω του κοινοτικού τηλεφώνου, με οιζίτικα χωριά από την άλλη πλευρά των Λευκών Ορέων, μήπως οι βιοσκοί τους μας έδιναν κάποια πληροφορία. Είπαν ότι είδαν από μακριά έναν άνθρωπο άγνωστο να πλησιάζει κάποιο κούμιο (μικρό λιθόκτιστο σπιτάκι σαν στάνη). Πήγαμε μια μικρή ανάσα αλλά στη συνέχεια σκότως, καμιά πληροφορία, και η θλίψη άρχισε πάλι να σκιάζει τις ψυχές όλων μας. Είχε ήδη ξημερώσει το Σάββατο, ο καιρός είχε ανοίξει και συγκροτήθηκε μια 5μελής ομάδα διάσωσης (ο Γιάννης, ο αδελφός μου, οι Εμμανουήλ Χαλιβελάκης, Ιωάννης Χαλιβελάκης, Γεώργιος Χαλιβελάκης, ξαδέλφια του πατέρα, και Μιχάλης Αγγελάκης, ανιψιός του πατέρα) που ξεκίνησε την ανάβαση προς τα καταχιονισμένα και δύσβατα Λευκά Όρη. Η ομάδα διάσωσης, χωρίς ιδιαίτερο ορειβατικό εξοπλισμό, προχωρούσε με δυσκολία στο κρυσταλλιασμένο χιόνι και ύστερα από λίγες ώρες τα μέλη της είχαν εμφανίσει έντονη κόπωση και αδυναμία να προχωρήσουν χωρίς κίνδυνο της ζωής τους. Οι φόβοι τους επιβεβαιώθηκαν όταν ο μικρότερος